

mely a késztetések és a cselekvés viszonyát vizsgálva lehetővé tette összetalálkozásukat.” (*American Theater* May/June 1999, p. 23)

Mindkét stratégia kivezetett a színházból. Az agitatív színjátszás kilépett az utcára, a kultikus az erdőben („a szimbólumok erdejében”) találta meg a helyét. Érdeklődő megfigyelőként úgy látom, a színjátszás keresett s talált egy visszautat a színházba: a vásári, cirkuszi produkcióét, mely úgy nyújt bámulatos látványosságot, hogy közben folyamatosan kapcsolatot keres közönségével, ide-oda cikáz a játék és a valóság közti határon, beépíti a művészeti konvenciók ismeretét nem előfeltételező közvetlen effektusokat, számol a nézők diffúz figyelmével, s mintegy váratlanul lepi meg őket a morális belátást és az esztétikai örömet ötvöző pillanatokkal.

Gyermekszínházi előadás a Színház–Dráma–Nevelés programjában (2008. november 14.)
Apródok Gyermekszínház, Diósgyőr. Kaposi László felvétele

Moldvai történet

– drámaóra –

Lukács Gabriella

Téma: Egy moldvai falusi lány és egy budapesti fiú egymásba szeret. A falubeliek nem nézik ezt jó szemmel, különösen, hogy a lányt már másnak ígérték. Mi lesz a két fiatal sorsa?

Csoport: 7.-8. osztályosok.

Idő: Rutinos, jól játszó csoport számára elegendő három tanóra. Drámában kevésbé jártas gyerekeknek négy órára tervezzük a foglalkozást!

Tér: Osztályterem, ha elegendő játékteret lehet kialakítani.

Tanári felkészültség: A foglalkozást vezető drámatanárnak ismernie kell néhány moldvai népdalt, legalább egy moldvai táncot, és szükséges beszélnie a hagyományos életmódról, szokásokról. Ebben segít a foglalkozás melléklete, illetve a moldvai táncházakból megszerezhető tudás.

Tanítási cél: A moldvai hagyományos kultúra megismerése. A néptánc közösségépítő hatásának felhasználása. A kamaszkori szerelem problémakörének körüljárása. Kapaszkodó a tizenévesek identitáskezesésében.

Fókusz: Hogyan alakulhat egy szerelmespár sorsa, ha egymásról igen különböző kulturális közegből származnak?

Eszközök: térképvázlat, CD-lejátszó, csángó szöveg CD-n, papírok, íróeszközök, a csángó szavak fordítását tartalmazó listák, moldvai kecskés zene CD-n, Moldvát bemutató képek, csomagolópapír, gyurmaragasztó, a szerep a falon konvenció rajza, rajzeszközök, a dalszöveg néhány példányban

Általános jellemzők – Moldva bemutatása

Tanári narráció

(Lásd a mellékletet: *Moldva I.*)

A tanár egy – Moldva elhelyezkedését szemléltető – térképvázlat segítségével bemutatja Moldvát, mesél a terület legfőbb jellemzőiről: „Játékunk egy moldvai kis faluban játszódik, az 1980-as évek végén, a világtól elzárt romániai területen...”

Csángó szöveg hallgatása

Hallgassunk meg felvételről egy eredeti, a mai magyar nyelvtől jelentős mértékben eltérő nyelvezetű, így nehezen érthető csángó szöveget! (Hangzóanyagot találhatunk például a Zurgó együttes gondozásában megjelent Nincs Pusztina békerítve című lemezen, vagy az interneten.)

Beszéljük meg, hogy mi lehetett a hallott szöveg értelme!

Kiscsoportos írásos munka: „fordítás” csángóról magyarra – Beszámoló forgóban

Alakítsunk három kiscsoportot! Minden csoport kap egy-egy listát, melyben bizonyos csángó szavak és azok magyar megfelelői szerepelnek. Írjanak a csoport tagjai közösen egy összefüggő történetet, melyben minden kifejezés szerepel!

Az elkészült történeteket adják tovább a csoportok egymásnak! Ha van időnk, és szívesen foglalkoznak ezzel a gyerekek, megpróbálhatják magyarra fordítani a többiek munkáját, ha kevés az időnk, a szótár is járjon körbe!

bábabeszéd – vénasszonybeszéd

bárza – gólya

diszkutálni – beszélgetni

csobán – juhásztor

Győr – György

felemelik a házat – felépítik

feketeszeg – sötéthajú

hejgeti – köszönti

kecskeolló – kiskecske

tekenyős gyermek – csecsemő

buba – baba

bűz – illat

csipor – kicsi bögre

gusztálni – kóstolni

etető – legelő

faolaj – étolaj

hintó – hinta

megolvasni – megszámlolni

szűsérelem – szívfájdalom

szuszogó – légcső

cinka – kislány

bűzös víz – kölni

durrog – dörög

hargas – görbe

hetesleg – hetekig

féreglik – egérlyuk

punga – zacskó

sér – fáj

töltés – tornác

vetkezésem – öltözetem

Szóháló, majd tanári narráció

(Lásd a mellékletet: *Moldva II.*)

Milyen fogalmak jutnak eszünkbe, ha azt halljuk, hogy „nagyváros”? Írjuk fel ezeket a szavakat egy csomagolópapírra, és nyilakkal jelöljük a köztük lévő összefüggéseket vagy ellentéteket. Az így elkészített szóhálót tegyük ki a falra.

Amikor készen vagyunk, ismét meséljen a tanár a moldvaiak falusi életéről, hagyományairól, szokásairól.

Használhatunk fotókat a kultúra, az életmód, a szokások, a viselet érzékeltetéséhez. (Pl.: Halász Péter: A moldvai csángó magyarok hiedelmei c. könyv képanyaga.)

Tánctanulás

(Lásd a mellékletet: *Moldva III.*)

A hagyományos táncok fontos részét képezik a moldvai kultúrának. Abban az időben, amikor történetünk játszódik – vagyis az 1980-as években – még mindenki ismerte a régi táncokat, a falu mindennapi életéhez tartoztak.

Alakítsunk párokat, akik hátul kereszt kézfogással fogják meg egymást. A párok egy kör vonalára álljanak fel, a menetiránynak megfelelően, jobbra haladnak. Belül vannak a fiúk, kívül a lányok. Előkészítésként hallgassuk a kecskés zenét, és egyenletesen lépegessünk a 7/8-os ütemre. Amikor ez már mindenkinek jól megy, aprózzhatjuk a lépéseket: a kecskés táncot járjuk. Célunk a jókedv, a mulatság átélése. A ta-

nár időről-időre elkiáltja magát: „Sirítsd meg, fordítsd meg!” – ekkor megfordul a menetirány, „Előre, csak előre, lássuk, mi lesz belőle!” – ekkor párcsere következik úgy, hogy a lányok eggyel előbbre mennek, a következő fiúhoz.

A lány

Szerep a falon

Ismerjük meg a közös játékunk egyik főszereplőjét! Tegyük ki a falra egy lányalakot vázlatosan bemutató rajzot, melybe beleírtuk a következő tulajdonságokat: Ilona, eladósorban lévő lány, legkisebb gyermek a családban, szép, talpraesett, barátságos, titoktartó, kötelességtudó, robbanékony, fantáziadús, haragtartó, könnyelmű, gyanakvó!

Találjuk ki közösen, hogy hány éves legyen, miben legyen ő a legügyesebb fiatal a faluban, és milyen tevékenység a legkevésbé kedvére való!

Kiscsoportos improvizáció

Alakítsunk három kiscsoportot, mindegyik válasszon 2-2 tulajdonságot az előző feladat során megismertekből! Készítsünk olyan jelenetet, ami igazolja, hogy Ilona rendelkezik az adott tulajdonsággal! A három csoport Ilona különböző ismerőseit játssza:

- család
- barátnők
- a falubeli fiúk.

A csoportok szabadon dönthetnek arról, hogy a játékukban szerepeljen-e Ilona, vagy csak beszélnek róla a többiek. Az elkészült jeleneteket mutassák be egymásnak a gyerekek!

Egész csoportos improvizáció

Osszuk ki a lehetséges szerepeket, találjuk ki, majd játsszunk el egy családi összefüggést, amelyre Ilona születésnapja tiszteletére kerül sor! A tanár Ilona apját játssza.

Adhatunk ajándékot az ünnepeltnek, énekelhetünk (pl.: Már megjöttünk estére, Ilona köszöntésére...), ehetünk-ihatunk, táncolhatunk. Ezután a tanár az apa szerepében mondja el: „Most már Ilonának, a legkisebbik gyermekünknek is ideje férjhez mennie. Igen szép ez a lány... És ezt nem csak én mondom, az apja! Ketten is Ilonát választották feleségnek! Az egyik egy elég gazdag családból való, a Hodorog Józsi fia, a János. A másik úgy tudom, mivel igen jól zenél, a multságokban a kedvenc, a Füstös Gergely. Na. Hát én meghallgatom, ki mit gondol erről!”

Lehetőleg játsszuk addig az improvizációt, míg valamiféle döntésre nem jutunk!

Jelenetkészítés két csoportban

A két csoport két különböző jelenetet készít: mutassuk be Ilona egy rémálmát és egy vágyálmát a tervezett házassággal kapcsolatban!

Az álomjelenetek várhatóan nem realiztikusak lesznek. Ha van időnk, és a csoport már jártas a dráma-munkában, akkor formailag különleges jeleneteket is kérhetünk. Készíthetnek a csoportok montázst, használhatnak hangeffekteket, állóképet, szerepcserét, lassítást, gyorsítást, némajátékot stb.

A csoportos munkát beszámoló kövesse!

A fiú

Egész csoportos tabló, narráció, gondolatkövetés improvizáció

Ilona családja, mindazok, akik a születésnapján részt vettek, éppen a buszmegálló melletti földeken dolgoznak. Készítsünk erről egy állóképet. Derüljön ki, ki mit dolgozik, mennyire szívesen végzi a munkáját, mennyire fáradt el. Megérkezik a távolsági busz. Leszáll róla egy farmernadrágos, bőrpapucst, baseballsapkát és Adidas feliratos pólót viselő, húsz év körüli, magas, hosszú szőke hajú, jóképű fiatalember. Nagy, fémvázás hátizsákot cipel. Gitár van nála. Borostás. Készítsünk egy állóképet arról a pillanatról, amikor észreveszik őt. Hallgassuk meg néhány szereplő gondolatát is. Ezután a tanár lépjen az idegen fiú szerepébe: „Jó napot! Tudnának nekem segíteni? Szállást keresek itt a faluban, meg persze némi ennivalóra is szükségem lenne...”

Ami kiderülhet a játékból (vagy ha nem, narrációként hangozzék el): a fiú neve Kerekes Barnabás, Budapestről jött, hogy megismerje a Moldvában élők szokásait, dalait, táncait. Gitártanítással foglalkozik, de itt a helybéliektől szívesen megtanulna más hangszeren is valamit. Magáról nem szívesen beszél. Mintha rejtegetne valamit. A falusiak legalábbis így gondolják. Merthogy végül Barnabás itt maradt néhány hétre a faluban.

Kiscsoportos improvizáció

Milyen véleménnyel vannak a falubeliek Barnabásról? Miket pletykálnak róla, a szerintük valamilyen titkot hordozó budapestiről? Röviden beszéljék meg a csoport tagjai, mi történjen, osszanak szerepet, és már játszhatják is a jelenetet:

- a fiatal lányok a guzsalyasban,
- a legények a kocsmában,
- az öregasszonyok a vásárban.

A beszámolón bemutathatják a jelenetet vagy elmesélhetik a kiscsoportos munka során történeteket a gyerekek.

A szerelem

Tanári narráció

Hamarosan titkos szerelem szövődött Ilona és Barnabás között.

Közös rajzolás

Telepedjünk le a földre, tegyünk ki középre csomagolópapírokat, rajzeszközöket! Találjunk ki néhány dolgot ezzel a szerelemmel kapcsolatban: mikor és hol kezdődött, milyen szavakkal, milyen gesztusokkal? Meddig jutottak el a két hónapos titkos viszony alatt? Hogyan találkoztak? Milyen helyszíneken? Mennyi időt tudtak így együtt tölteni?

Mindazt, amit megbeszéltünk, le is rajzolhatjuk. Készíthetünk akár pálcikaemberkéket, akár naiv képeket vagy képregényfigurákat buborékmondatokkal. Ki-ki úgy dolgozzon, ahogy kíván, de minél több momentumot ábrázoljunk – fontos a gyerekek érzelmi bevonódása, márpedig a téma kényes volta miatt színházi eszközöket bajos lenne használnunk.

Daltanulás (ha kevesebb az időnk, kihagyható)

(Lásd a mellékletet: Moldva IV.)

Tanuljuk meg a következő dalt, mely a Rezeda c. kottásfüzetben található (96 csángómagyar népdal, Zeneműkiadó, Z. 1501):

*Fejér retek fekete, / Vallja mamikám, / Balán legényt szeretek, / Vallja mamikám.
Balán legényt ne szeress, / Vallja mamikám, / Mert az árnyékot keres, / Vallja mamikám.
Fekete szeget keress, / Vallja mamikám, / Mert az jó dolgu lehet, / Vallja mamikám.
Szeress egyet, s legyen szép, / Vallja mamikám, / Ha szenvedsz is legyen mért, / Vallja mamikám.
Azért vagyok lenvirág, / Vallja mamikám, / Hogy szeressen a világ, / Vallja mamikám.
Aki reám haragszik, / Vallja mamikám, / Egyék dögöt tavaszig, / Vallja mamikám.
Tavasz első napjáig, / Vallja mamikám, / Míg a kökény virágzik, / Vallja mamikám.*

A szöveget kinyomtatva bocsássuk a gyerekek rendelkezésére!

Négy csoportos írásos munka

Váljunk szét négy csoportra, kettőt csak fiúk, kettőt csak lányok alkossanak! (Természetesen, ha a nemek aránya ezt nem teszi lehetővé, kevesebb, de nemek szerint elkülönített csoportot hozunk létre!) A fiúk Barnabás, a lányok Ilona egy-egy naplóbejegyzését fogalmazzák meg, mely egy randevúról szól! Találjunk ki egy olyan ajándékot is, mellyel az adott szereplő a szerelmének kedveskedik!

Kiscsoportos improvizáció

Milyen nehézségek adódhatnak Ilona és Barnabás kapcsolatában? Mindegyik csoport készítsen egy-egy tablót a problémáról és egy jelenetet arról, hogyan tudják megoldani azt!

Fórum-színház, a játék megállításával

Egy kis faluban lehetetlen hosszabb ideig titokban tartani egy kapcsolatot. Ilona és Barnabás szerelme is kiderült, igaz, két hónap eltelte után.

Hogyan derült ki? Ki szerzett először tudomást róla? Hogyan tudják meg mások?

Mit szólnak a lány szülei?

Játsszuk is el! Két önként jelentkező lépjen Ilona anyjának és apjának szerepébe, a tanár játssza Ilonát! Őt segíthetik a többiek: akinek javaslata van arra, mit és hogyan tegyen vagy mondjon a lány, tapssal állítsa meg a játékot!

Kiscsoportos improvizáció

Hogyan fogadják a hírt a faluban Ilona kapcsolatáról? Játsszuk ismét azokat a szereplőket, akiket korábban:

- a fiatal lányok a guzsalyasban,
- a legények a kocsmában,
- az öregasszonyok a vásárban!

A csoportok röviden mesélik el, mi történt a játékukban!

A döntés

Egyéni írásos munka

Barnabás nem maradhat tovább Moldvában, haza kell mennie Magyarországra. Azt szeretné, ha Ilona is vele menne.

Osszunk ki minden résztvevőnek egy-egy darab papírt. Kérjük meg őket, hogy mindenki írja le néhány mondatban, mit mondjon a fiú a lánynak. Milyen szavakat használjon, hogyan indokolja a döntését?

Ha a gyerekek hozzájárulnak, szedjük össze az irományokat és olvassunk fel néhányat közülük! Ezt azonban előre egyeztetni kell velük (az anonimitás érdekében például nyomtatott nagybetűvel írhat, aki akar).

Állókép, gondolatkövetés

Barnabás elmondta Ilonának, amit akart. A lány egyedül marad. Mindenki Ilonát játssza: készítsünk olyan szobrot a saját testünkből, melyből minél pontosabban érzékelhető, milyen érzelmi állapotban van a főszereplőnk. Keressünk hozzá egy-egy mondatot is, majd a tanár körbejárva, egyes szobrokat megérintve adjon lehetőséget minél több gondolat kihangsúlyozására is!

„Forró szék”

Mielőtt döntene a lány, biztos szeretne feltenni néhány kérdést Barnabásnak, az általa tervezett közös élettel kapcsolatban. A gyerekek Ilona szerepéből kérdezhetnek, a tanár Barnabás szerepébe lépve adjon választ! Különösen a praktikus kérdésekre készüljünk fel: a fiú elgondolása szerint az ő szüleinél élnének Budapesten. Már írt is nekik levelet, biztos szívesen fogadnák a lányt. Természetesen, ha Ilona is úgy akarja, összeházasodnak, bár az egyházi esküvő nem lesz egyszerű dolog, mivel Barnabás és családja református. A fiú gitártanár, néha koncertezik, Ilona is tanulhat majd valami szakmát, ha akar...

Térdiagram

A fiúnak hamarosan indulnia kell, Ilonának muszáj döntenie. Jelöljük ki a terem egyik végén a „Mara-dok!”, a másik végén a „Megyek!” helyét! Mindenki helyezkedjen el annak megfelelően, ahogy szerinte Ilona döntene!

A jövő

A foglalkozás innentől kezdve kétféleképpen mehet tovább. Lehetőleg mindenki a saját döntésének megfelelő utat járja! Abban az esetben, ha csupán egy-két ember választotta az egyik sarkot, mindenki más a másikat, a többség véleményének megfelelő folytatást kell választanunk. Ám ha mindkét vélemény hangsúlyos, váljon két részre az osztály a továbbiakhoz!

„A” változat: Ilona Moldvában marad

Kiscsoportos improvizáció

Alakítsunk 4-5 fős kiscsoportokat! Készítsünk jelenetet, mely bemutat egy-egy olyan helyzetet, amikor Ilona megbánta a döntését!

A beszámolón a csoportok játsszák el egymásnak az improvizációkat!

Kiscsoportos írásos munka

(Lásd a mellékletet: Moldva V.)

Írjunk egy-egy 12 soros „verset”, ami Ilona keservesének a szövege lehetne! Olvassuk fel a többieknek is!

„B” változat: Ilona Budapestre megy

Kiscsoportos improvizáció

Alakítsunk 4-5 fős kiscsoportokat! Készítsünk jelenetet, mely bemutat egy-egy olyan helyzetet, amikor Ilona megbánta a döntését!

A beszámolón a csoportok játsszák el egymásnak az improvizációkat!

Kiscsoportos írásos munka, tabló

Írjunk egy-egy rövid levélrészletet: milyen híreket küld az otthoniaknak Ilona? Készítsünk tablót vagy tablósorozatot az említett eseményről! Úgy történt-e minden, ahogy az a levélben szerepel?

Melléklet: Moldva

I. Általános jellemzők – Moldva bemutatása

Moldva, a Kárpát-medencén kívül eső vidék bizonyíthatóan a XIII. századtól magyarlakta terület. Az azt megelőző időszak története és etnikai viszonyai a régészeti kutatások hiányában homályba vész, ám valószínűleg a honfoglaló magyarok egyes törzsei már annak idején itt maradtak, hiszen e vidéket a magyarok honfoglalás előtti szálláshelyének, Etelköz nyugati peremének tartják.

A hatalmas hegylancok, a Kárpátok nehezen megközelíthetővé teszik, és főleg tették, ami nagyban hozzájárult az idegen nyelvi-vallási-kulturális közegbe ágyazott csángó kultúra megőrzéséhez. Hiszen az itt élők nem magyaroknak tartják magukat. Csángók ők, akik csángóul beszélnek: a nyelvújítás messze elkerülte ezt a nyelvet. Középkorias, sajátos magyar nyelvet használnak, melyet sokszor nem könnyű az anyaországi embernek megértenie. Ahogy az életmódjuk is ősibb, a réges-régi szokások is fennmaradtak, még egy-két évtizeddel ezelőtt is élő népköltészet, zene és tánc jellemezte az itteni falvakat.

A földrajzi elzártság, a szigetszerűség tükröződik a kulturális viszonyokban is. Más nemzetiségű csoportok veszik körül, románok, németek, lengyelek, zsidók, cigányok és mások, e sokféle népesség vallása is legtöbbször eltér a csángók római katolikus hitétől. A hivatalos nyelv a román, a többségi vallás a pravoszláv. A moldvai falvak döntő többségében nem volt sem magyar nyelvű pap, sem magyar nyelvű oktatás – és nincsen ma sem –, így a csángók az anyanyelvükön nem tudnak sem írni, sem olvasni. Ebben az idegen közegben, a románosítás ellenére őrizte meg Moldva a kárpát-medencei műveltséget, tartották meg nyelvüket, szokásaikat, vallásukat a csángók.

II. Budapest és Moldva 1988

Magyarországon egy évvel a rendszerváltás előtt járunk. Egyre nagyobb a nyitás a „Nyugat” felé, a maitól nem sokban különböző modern élet a jellemző. Budapest az igazi nagyvárosi élet megtestesítője: zaj, nagy forgalom, rohanás, viszonylag sok értelmiségi és diák, egymást nem ismerő, közönyös emberek tömege az utcákon stb. Ami biztosan változott azóta: a mainál jóval kevesebb szegényt látni az utcákon, koldus alig.

Moldvában ehhez képest mintha visszaforgatnánk az idő kerekét: a családok önellátó gazdálkodást folytatnak, nem csak az ennalóljukat, hanem szinte mindent, ami a háztartásban kell maguknak termelnek meg és készítenek el. Otthon készülnek a ruhafélék, a háznál szükséges textiliák, és a szerszámok egy része. Maguk építik a házukat, helyben készítik az edényeket. A családok állatokat tartanak, így kerül hús, tej, tojás az asztalra. Sok apró darabból álló földjeiken – melyek egymástól gyakran igen messze vannak – gabonát, zöldséget és a ruhákhoz szükséges kendert termesztenek. Kézi szerszámaikkal igen kemény munkával, lassan haladva dolgoznak a földeken, gépeket gyakorlatilag nem használnak. A gyümölcsfákat nem ültetik, az ártereken nőnek, mégis egy-egy család gondozza azokat, és szedi le a termésüket. Fontos élelmiszer-kiegészítés a „gyűjtögetés”, a vadon termő növények (pl.: vadsóska, gomba, csipkebogyó) leszedése.

A fiataloknak is tisztelniük kell a hagyományokat, el kell fogadniuk az idősebbek döntését, követniük kell a szokásokat. A moldvai öröklési szokás eltér a magyarországitól: itt a legkisebb gyerek marad otthon a szülőkkel, ő öröklő a házat is.

III. Tánc

Az egy-két évtizeddel ezelőtt is még élő moldvai hagyományok szerint a tánc többféle helyszínhez kötődött. Táncolhattak a fiatalok a guzsalyasban – mely a magyarországi fonó moldvai megfelelője –, illetve mindenki, akár öreg, akár fiatal, táncolhatott a lakodalomban. Elsősorban a legősibb típusnak számító körtáncokat jártak, de a páros táncok is régiesebbek a Kárpát-medencében fennmaradt legtöbb táncnál. A moldvai táncművelésre jellemző például, hogy a páros táncoknál sem fontos, hogy férfi és nő táncolja, gyakran kapaszkodnak össze azonos neműek a táncban.

A kecskés táncot az óévűcsúztató szokás, a hejgetés (vagy urálás) alkalmával táncolták. Ekkor a falu legényei végigjárták a lányos házakat, alakoskodó játékot mutattak be, elmesélték a búza élettörténetét, útját a magtól a kenyérig. Jókívánságokat mondtak a háziaknak, ettek-ittak, zenéltek, táncoltak.

IV. Vidám dalok

Vidám dalokat egyedül énekelhetett bármikor, bárki, ha úgy hozta kedve, ám a közös éneklésnek a mai napig kötött szabályai vannak a moldvai falvakban – persze a XXI. században már felbomlóban vannak a hagyományok. Az 1980-as években még működtek az alábbi intézmények.

A 8-9 éves lányok a kisleányokban gyűltek össze, egy tiszteletre méltó és fegyelmezni a jelenlétével tudó asszony felügyeletével. Miközben dolgoztak, fontak, hímeztek, volt lehetőségük a barátnőkkel együtt lenni, beszélgetni, nevetgélni, s ez a kiskamasz lányok – életkorukból adódó – társas szükségletét elégítette ki. Viszonylag szabadon énekelhették a csúfolódókat, cseveghettek a fiúkról, akik a kisleányokban nem mehettek be.

A nagyobb, már a házasulandó korhoz közel járó leányok a guzsalyasba mentek. Az életkori alsó határ a 14-15 éves kor volt. Itt is jórészt nők voltak csak jelen, de időről-időre bemehettek a legények is: a többiek jelenlétében, az ő védelmükben lehetett ismerkedni, beszélgetni egymással. A guzsalyasban a vidám énekek nagy része a szerelemről szólt, sokszor énekeltek párválasztó, házasító dalokat.

A legcsiklandósabb szövegek, az igazi erotika a lakodalmi ünnepeken jelent meg, ahol gyakran a nászészakával és a házaséttel kapcsolatos tréfák meg jókívánságok hangzottak el, ilyen szövegeket énekeltek, csujogattak. A lakodalom volt az egyetlen alkalom, amikor mindenki, az életkorától függetlenül, nyilvánosan vidámkodhatott. Az idősebb asszonyoknak és az özvegyeknek ez máskor tilos volt.

V. A keserves

Ez az ősi lírai műfaj a múlt század végén elevenen élt még Moldvában. Annak, aki már elég élettapasztalattal rendelkezett, saját keservest illett költenie. Ebben az adott faluban ismert panelek segítettek az embert, hiszen éltek olyan verssorok, olyan szöveges fordulatok, melyeket szabadon beépíthetett a keserveisébe. Az ismerősök egy ilyen dal hallatán ki tudják találni, hogy a szerző életének mely pontjairól szól az ének. Így igen magas szintű személyesség, őszinteség és érzelmi telítettség jellemző e műfajra.

A keserveket énekeltek magukban és maguknak a falusiak – így tökéletesítették, változtatták a dalt, illetve vigasztalták magukat, ha a szükség úgy hozta. Gyakran azonban másoknak mutatták be a keservest, akár ezzel hozván a közösség tudtára valamilyen, az adott személy élethelyzetében, sorsában beállott változást. Bizonyos szokásalkalmakhoz is kötelezően hozzátartozott a keserves éneklése, így a menyasszony búcsúztatásához vagy a halott melletti virrasztáshoz.

Bemutató foglalkozás a Színház–Dráma–Nevelés programjában (2008. november 15.)
Síkídomfalva. Drámatanár: Tanainé Szeghy Rita. Zalavári András felvétele